

Komposti sisällä asunnossa - mitä ihmettä?

Kyseessä ei ole tavallinen lämpökompostori vaan matokompostori. Matokompostori sopii sisätiloihin, komeroon, keittiöön tai vaikkapa kylpyhuoneeseen. Se ei haise tai kerää kärpäsiä, kun sitä hoitaa oikein.

Matokompostointi vaatii jonkin verran vaivanäköä. Madot tarvitsevat sopivat olosuhteet, jotta kompostori voi toimia kunnolla. Sen pitää myös olla riittävän iso, jotta jätteet maatuvat haitatta. Parhaiten matokompostori soveltuu käytettäväksi ympäristökasvatuksessa mm. kouluissa ja päiväkodeissa. Sen avulla on mukava seurata luonnon kiertokulkua käytännössä.

Miten biojäte hajoaa matokompostorissa?

Matokompostorin tärkein hajottajaeliö on tunkioliero. Hajotustyön ensimmäinen vaihe tapahtuu tunkiolierojen ruuansulatuksessa. Kompostissa elävät pieneliöt viimeistelevät työn, ja lopputuloksena on muruinen, musta multa.

Mikä on tunkioliero?

Tunkioliero (tieteelliseltä nimeltään Eisenia fetida) muistuttaa hieman tavallista kastematoa, mutta on pienempi (5-8 cm), ohuempi ja väriltään tummempi. Tunkioliero eroaa kastemadosta myös siinä, että se viihtyy kosteissa ja lämpimissä paikoissa. Kastemato ei viihdy yli 15 asteen lämpötilassa, joten se kuolee sisätiloissa.

Paras paikka etsiä lieroja on lantakasojen alta, maan pinnasta. Lieroja voi löytää tavallisen kompostin viileistä reunaosista, mutta ole tarkkana, ettet sekoita sitä tavalliseen kaste-matoon.

Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy myy ajoittain pieniä määriä lieroja, joilla saat perustettua oman populaation.

Miten hoidan kompostiani?

Tärkeintä lierojen hoidossa on pitää olosuhteet niille sopivina. Kasvualustan on oltava riittävän kostea, ja ruokaa on tarjottava kohtuullisesti. Mitä vähemmän lieroja häiritään, sitä paremmin ne voivat.

Matolaatikon sijoittaminen

Tunkiolierot viihtyvät huoneenlämmössä. Tehoikkaimmin ne toimivat 20-25 °C lämpötilassa. Alle 5 ja yli 30 °C lämpötilassa ne kuolevat. Matolaatikko voi olla keittiössä, vaatehuoneessa tai vaikkapa kylpyhuoneessa. Sen voi panna pöydän tai sohvan alle. Koska lierot kaihtavat valoa, saa niiden koti mielihyvin olla pimeäsäkin paikassa, vaikkapa kaapissa.

Matokompostorin perustaminen

Kompostoriastiaksi sopii esimerkiksi muovisaavi. Matokompostoriin luodaan ensin lieroille otollinen kasvualusta. Pohjalle pannaan noin kymmenen sentin paksuinen kerros kostutettua seosainetta: silputtuja munakennoja tai olkia, oksahaketta, turvetta tai hieman maatumia puiden lehtiä. Voit myös sekoittaa joukkoon hiukan hiekkaa tai savea, sillä ne edistävät lierojen ruuansulatusta. Samaa seosainetta käytetään jätteiden peittämiseen. Kasvualusta on sopivan kostea, jos siitä tihkuu muutama pisara vettä kun puristat sitä nyrkissäsi.

Laita madot uuteen kotiin eväillä varustettuna. Jos lieroja on aluksi vähän, anna niille vain vähän ruokaa kerrallaan. Laatikko kannattaa peittää paperilla, kartongilla, vanerilla tai muovilla. "Katto" estää kosteuden haihtumista. Varmista kuitenkin lierojesi hapensaanti rei'ittämällä katto tai jättämällä reunoille avointa tilaa.

Matojen ruokkiminen

Madoille kelpaa lähes kaikki eloperäinen jäte: hedelmien ja vihannesten kuoret, ruuantähteet ja märät talouspaperit.

Liha, kala ja maitotuotteet alkavat haista helpommin kuin muut jätteet, joten niiden kans-

sa täytyy olla huolellinen. Lisää niitä vain vähän kerrallaan, kypsennettynä ja pieneksi pilkottuna, ja peitä ne hyvin. Kahvinporot ovat happamia, joten vältä niiden syöttämistä madoille.

Jätteet kannattaa pilkkoa, jotta ne hajoavat nopeammin. Madot kykenevät syömään vain pehmeää ruokaa. Tämän vuoksi esimerkiksi keitetyt perunankuoret häviävät laatikosta nopeammin kuin raat, jotka lierot jättävät ensin pehmenemään.

Peitä jätteet seosaineella tai hautaa ne multa. Seosaine tasaa kompostorin olosuhteita ja parantaa sen rakennetta sekä tekee kompostista ilmavan ja estää haju- ja kärpäshaittoja. Lisäksi seosaine tasapainottaa lierojen ruokavaliota.

Matoja ei tarvitse ruokkia joka päivä, vaan noin viikon välein. Älä anna liikaa jätettä kerralla, muuten se voi alkaa mädäntyä ja haista. Lierot syövät suunnilleen oman painonsa verran päivässä.

Lierot lisääntyvät nopeasti. Suotuisissa oloissa niiden määrä voi kaksinkertaistua parissa kuukaudessa. Mitä enemmän kompostorissasi on matoja, sitä enemmän jätettä voit panna sinne ilman, että ne alkavat mädäntyä.

Madot hengittävät ihonsa kautta, joten mullan tulee olla kostea. Vain kostea iho mahdollistaa hapensaannin ihon läpi. Lierokompostoria täytyykin kastella tarpeen mukaan, yleensä noin kerran viikossa riippuen laatikon koosta ja muodosta.

Kompostin tyhjennys

Matomulta eli lierojen uloste on niille itselleen myrkyllistä. Muutamassa kuukaudessa ulosteiden osuus kompostissa kasvaa, etenkin jos seosainetta ei ole lisätty ja kompostin väri tummenee.

Lierojen elinolosuhteet huononevat ja niiden kanta alkaa taantua. Silloin on aika tyhjentää

komposti ja tarjota lieroille uusi kasvualusta. Tyhjennä kompostori kirkkaassa valaistuksessa, sillä madot pakenevat valoa. Näin voit kaapia mullan laatikon pinnalta ohuina kerroksina.

Toinen vaihtoehto on laittaa ruokaa vain laatikon toiseen päähän, jonne madot vaeltavat ateriomaan ja voit tyhjentää vastakkaisen päädyn vuorokauden kuluttua. Vanha kasvualusta kannattaa jättää laatikon toiseen päähän noin kuukaudeksi tyhjennyksestä, jotta siellä olevista munista ehtii kuoriutua lieroja. Halutessasi voit jälkikompostoida multaa kuukauden esim. pesuvadissa.

Matokompostorin multa on hyvin ravinteikasta, ja sitä kannattaa käyttää lannoitteena tai maanparannusaineena. Sinällään se on liian väkevää kasvialustaksi, joten se täytyy sekoittaa vähäravinteisempaan maa-ainekseen.

Mahdolliset ongelmat

Jos kompostorissa on liikaa jätettä, ruoka mädäntyy ja rupeaa haisemaan. Hajua aiheuttava jäte pitää poistaa laatikosta. Jätettä ei kannata lisätä, ennen kuin komposti on lakannut haisemasta.

Hajuun voi olla syynä myös kompostin tiivistyminen, jolloin ratkaisu on hapettaa sitä pöyhimällä.

Jos jätettä ei ole peitetty seosaineella tai kaivettu kompostin sisään, saattavat pienet hedelmäkärpäset valloittaa matojen ruokapöydän. Tee kärpäsillemme ansa. Laita olutta lasin pohjalle ja sen päälle muovipussi, jonka kulmassa on pieni reikä. Olut houkuttelee kärpäset purkkiin ja ne hukkuvat. Jos kompostin pinnalla näkyy kärpästen munia, ne pitää poistaa.

Lisätietoja matokompostoinnista

Eija Kosken kirjoittamasta kirjasta Matokomposti (Rakennusalan Kustantajat 1995).